

Шишкіна К. О.

курсант

Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

*Науковий керівник – доцент
кафедри цивільного права та
процесу, к.ю.н.*

Юніна М.П.

ЩОДО ПРОБЛЕМНИХ ПИТАНЬ УКЛАДЕННЯ ТА РОЗІРВАННЯ ДОГОВОРУ СУРОГАТНОГО МАТЕРИНСТВА

Бурхливий розвиток суспільства призводить до виникнення змін в різних галузях науки. Цим пояснюються певні зрушення в медицині, які значно змінюють наше життя в цілому. Регулювання відносин у цій сфері суспільних відносин відбувається за допомогою прийняття необхідних нормативно-правових актів, що значно полегшують вирішення питань, які виникають під час виконання певних дій.

Сурогатне материнство досить складна репродуктивна технологія, за якої жінка, що виступає в ролі сурогатної матері, добровільно погоджується завагітніти і виносити біологічно чужу їй дитину та у подальшому передати її на виховання іншим людям – генетичним батькам. Застосування такої допоміжної репродуктивної технології вимагає використання норм чинного законодавства у сфері договірних зобов'язань.

Актуальність дослідження полягає у тому, що в останні часи попит на застосування допоміжних репродуктивних технологій значно зріс. Відповідно до статистики кожне п'яте подружжя в Україні має складнощі з народженням дитини природнім способом та 20% таких пар звертаються до методів допоміжних репродуктивних технологій [5]. Вивченням досліджуваного питання займалися такі науковці як Н.А. Аблятіпова, Т.Е. Борисова, І.Я. Верес, Ю.Ю. Таланова, Х.С. Мирсайєва, Ю.Н. Корбута, А.С. Коломієць, О.В. Оніщенко та інші вчені.

Договір сурогатного материнства передбачає надання певної послуги, тому при регулюванні суспільних відносин, передбачених цим договором, ми маємо звертатися до Глави 63 Розділу III Книги п'ятої ЦК України. Так, відповідно до ч.1 ст.901 ЦК України: «за договором про надання послуг одна сторона (виконавець) зобов'язується за завданням другої сторони (замовника) надати послугу, яка споживається в процесі вчинення певної дії або здійснення певної діяльності, а замовник зобов'язується оплатити виконавцеві зазначену послугу, якщо інше не встановлено договором» [1]. Такі вимоги висуваються до усіх договорів про надання послуг, тому, як було

зазначено вище, договір сурогатного материнства не є виключенням.

Ю.Ю. Таланов дає таке визначення договору сурогатного материнства: «це договір, згідно з яким сурогатна мати (виконавець) після імплантації або трансплантації в її організм (без використання її біологічного матеріалу) ембріона подружжя, яке надало свій генетичний матеріал (замовники), зобов'язується виносити, народити і передати дитину замовникам, а замовники зобов'язуються сплатити виконавцеві фактичні витрати, пов'язані з виконанням ним договору, і винагороду, якщо інше не встановлене договором» [6]. З цього визначення можна зробити висновок, що виконання такого договору є оплатним. На підставі ст.903 ЦК України замовник зобов'язаний оплатити надану йому послугу, якщо це передбачено договором, а також у відповідності до ст. 904 ЦК України замовник зобов'язаний відшкодувати виконавцеві усі фактичні витрати, необхідні для виконання договору.

Спірним моментом виконання договору сурогатного материнства є те, що у ст. 907 ЦК України закріплена можливість розірвати договір про надання послуг, в тому числі й договір сурогатного материнства, шляхом односторонньої відмови від договору в порядку та на підставах, встановлених чинним законодавством або за домовленістю сторін [1]. Тобто у відповідності до чинного законодавства генетичні батьки (замовники) мають право відмовитися від договору навіть в односторонньому порядку. На цій підставі виникає проблемний момент, адже фактично у такому випадку сурогатна матір має право за ч.5 ст.653 ЦК України лише вимагати відшкодування збитків, завданих зміною або розірванням договору.

Доля дитини, народженої сурогатною матір'ю, в результаті застосування до неї допоміжних репродуктивних технологій, визначається відповідно до Сімейного Кодексу України, а саме п.4 ст.143: «якщо батьки замовники не забрали дитину з пологового будинку або з іншого закладу охорони здоров'я, забрати дитину мають право її баба, дід, інші родичі з дозволу органу опіки та піклування» [2]. Однак якщо протягом 6 місяців ні батьки, ні найближчі родичі не забрали дитину з пологового будинку та не виявили щодо неї батьківського піклування, вони за ст.164 СК України позбавляються батьківських прав. Сурогатна матір не має права заявляти будь-які претензії щодо народженої нею дитини. Таким чином постає питання щодо подальшої долі такої дитини, від якої ще до її народження відмовились генетичні батьки і яка, як правило, непотрібна й сурогатній матері.

Базуючись на вищевикладеному, ми вважаємо, що доцільним би було заборонити відмову генетичних батьків бути записаними батьками дитини, народженої сурогатною матір'ю. А також необхідним є заборонити батькам-замовникам розривати договір сурогатного материнства після настання вагітності сурогатної матері. На нашу думку, такі обмеження мають змусити майбутніх батьків більш виважено ставитися до укладеного ними договору.

1. Цивільний кодекс України від 16.01.2003р. (в редакції від 04.02.2019). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15> (дата звернення: 14.05.2019).
2. Сімейний кодекс України: Закон України від 10 січня 2002 р. № 2947-III. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2947-14>. (дата звернення: 12.05.2019).
3. Сімейний кодекс України: науково-практичний коментар / За ред. І.В. Жилінкової. Харків: Ксилон, 2008. 855 с.
4. Цивільний кодекс України: коментар / Є. О. Харитонов [та ін.] ; заг. ред. Є. О. Харитонов, О. М. Калітенко ; Одеська національна юридична академія. О. : Юридична література, 2003. 1079 с.
5. Лесовська С.Г. Стан впровадження допоміжних репродуктивних технологій в Україні. *Слово о здоров'є*. 2017. № 8. URL: <http://ozdorovie.com.ua/stan-vprovadzhennya-dopomizhnih-reproduktivnih-tehnologiy-v-ukrayini/?lang=ru#acceptLicense> (дата звернення: 10.05.2019).
6. Булеца С. Б. Істотні та випадкові умови договору сурогатного материнства. Науковий вісник Ужгородського національного уні- верситету, 2014. Випуск 27. Том 1. С. 129–134.

Южека Р. С.

студент

Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

*Науковий керівник – професор
кафедри*

цивільно-правових дисциплін

кандидат юридичних наук, доцент

Нестерцова-Собакарь О.В.

ЮРИДИЧНИЙ СКЛАД ЦИВІЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ

Найбільш гострим та дискусійним було і залишається питання підстав виникнення цивільно-правової відповідальності. З цього приводу слід вказати, що у цивілістиці склалися різні наукові погляди щодо їх визначення.

Протягом тривалого часу в юридичній науці радянського періоду панувала думка, що необхідною підставою цивільно-правової відповідальності є склад цивільного правопорушення. Вчення про склад цивільного правопорушення як необхідної та достатньої підстави було сформульоване та обґрунтоване Г.К.Матвеевим у роботі «Вина в радянському цивільному праві», що вийшла у 1955 р. [1]. Дослідник зазначав, що наявність складу цивільного правопорушення – загальна і, як правило, єдина підстава цивільно-правової відповідальності. Інакше кажучи, склад правопорушення є тим юридичним фактом, який породжує